

ВИХОВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ЕЛІТИ – МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТУ

Освіта – це ключовий соціальний інститут. Ефективне вирішення будь-яких проблем, що стоять перед суспільством, не можливе без залучення інституту освіти. Якщо у державі брак компетентності і відповідальності в усіх галузях і на усіх рівнях, вочевидь, їх потрібно формувати.

Впродовж останнього десятиліття у розвинених країнах одним із шляхів удосконалення освітніх систем став компетентнісний підхід. Компетентнісно орієнтована освіта визначається як така, що має відповідати особистим, соціальним, професійним та культурним потребам сучасного суспільства. У якості однієї із ключових потреб визнається підвищення рівня громадянської освіти і формування культури громадянськості. Навчання на основі компетентнісного підходу має бути спрямованим на досягнення пріоритетної мети – формування у студентів тих якостей, які необхідні для забезпечення реалізації цих принципів у кожній сфері життя суспільства. Компетентність виражається у здатності застосовувати знання, здібності і досвід у професійній та соціальній сферах.

Компетентності випускника ВНЗ можна умовно розділити на 3 групи: професійна, громадянська та елітарна. У контексті означеної проблеми нас цікавлять громадянська та елітарна. Громадянська компетентність – це необхідна якість для кожної людини, що має громадянський статус і права, які реалізує хоча б час від часу. Елітарна включає громадянську, але рівень громадянських знань, вмінь повинен мати найвищі показники за прийнятою шкалою виміру. Представник еліти повинен мати здатність до організації і відтворення демократичних інститутів і принципів їх діяльності. Еліта – це не лише привілейована, але й найбільш відповідальна меншість. У демократичних країнах. Для того щоб виховати цю еліту, необхідна глибока фахова і гуманітарна підготовка. Її забезпечують університети.

Зараз в Україні запроваджується практика системного знищення гуманітарної складової вищої освіти. Така практика виправдовується автономністю університетів. Це суперечить не лише сучасним тенденціям розвитку світової і європейської освіти, а й потребам становлення українського суспільства як цивілізованого, потребам виховання національної еліти. Для наочної ілюстрації наведемо приклад. Для майбутніх фахівців банківської системи, які отримують диплом університету, у переліку програмних компетентностей випускника (у частині загальних додаткових компетентностей) зазначена «здатність діяти на основі етичних міркувань

(мотивів) соціально-відповідально та громадянсько-свідомо» [1]. Чи достатньо цього для представника фінансової еліти? Вочевидь, така здатність має бути притаманна кожному громадянину, незалежно від професії. А для фахівця, що представляє банківську систему, яку справедливо називають фундаментом і стрижнем економіки, вочевидь, цього замало.

Які навчальні дисципліни мають формувати цю здатність? У освітній програмі серед обов'язкових дисциплін знаходимо лише «Правове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання». Соціальних, громадянознавчих, політичних немає навіть у варіативній частині. То ж навіть для формування цієї компетентності засоби і ресурси не передбачені. За таких умов випускник українського університету залишиться невігласом.

Представник еліти відрізняється від освіченої людини (інтелектуала) саме яскраво вираженими громадянськими та соціальними якостями, активністю у своїй сфері діяльності, здатністю поширювати відповідні норми і цінності в межах цієї сфери та усвідомленням власної відповідальності за її функціонування. Це ознаки елітарної компетентності. Якщо відсутня галузева еліта, галузь приречена на деградацію. Чи не найяскравіший приклад продемонструвала банківська система України. В країні багато фахівців-фінансистів усвідомлювали неминучість руйнівних процесів у банківській системі, розуміли їх причини. Однак відсутня еліта, здатна не лише розуміти суть процесів, але і впливати на них, спрямовуючи у конструктивне русло, протистояти загрозам і тиснути на владу аби не допустити її руйнівних дій. Наслідки відсутності цієї еліти відчув на собі кожен громадянин і вся держава.

Під керівництвом «представника вищого ешелону фінансової еліти» Валерії Гонтаревої відбулося «оздоровлення банківської системи». У скільки обійшлося пересічному українцеві споглядання «фінансової еліти» за процесом наростання кризових явищ у банківській системі та подальше «оздоровлення»? Лише за «врятування» Приватбанку і тільки за офіційним повідомленням Директора департаменту фінансової стабільності НБУ Віталія Ваврищука, кожен українець заплатив 3500 грн. [2]. Хвиля банкрутств банків у 2014-2016 рр. коштувала 78 мільярдів гривень, які були виплачені із Фонду гарантування вкладів. 60 мільярдів з них Фонд «позичив» з Держбюджету [3]. Про повернення не повідомлялось. За оцінками голови Ради НБУ Богдана Данилишина [4], прямі фіскальні витрати України на подолання наслідків кризи банківського сектору сягнули 14% ВВП, а загальні втрати економіки від кризи становлять 38% ВВП. То ж рахунок йде на сотні мільярдів гривень. Крім того, є ще й моральні збитки громадян, які ніхто не оцінював.

З огляду на світовий досвід і сучасні тенденції розвитку освіти, на ті завдання, вирішення яких необхідне для становлення правової держави, в Україні необхідна кардинальна переорієнтація вищої освіти – перехід від нагляду за дорослими дітьми до виховання національної еліти.

Література

1. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://khibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2017/08/72-b.pdf>
2. Електронний ресурс. Режим доступу: https://biz.censor.net.ua/events/3028752/za_spasenie_privatbanka_kajdyyi_ukrainets_zaplatil_3500_griven
3. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/lot-na-100-miliardiv-iak-prodaty-zbankrutili-banku-reforma>
4. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/news-40507733>